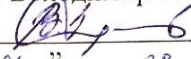

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор закладу вищої освіти з
науково-педагогічної роботи
доц. Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ

“ 01 ” 08 2023 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА

(СИЛАБУС)

з вивчення навчальної дисципліни

Ріст і розвиток людини

Галузь знань _____ 22 Охорона здоров'я _____

Спеціальність _____ 223 Медсестринство _____

Освітньо-професійний ступінь _____ фаховий молодший бакалавр _____

Курс навчання _____ I (на основі повної загальної середньої освіти) _____

Форма навчання _____ денна _____

Кафедра догляду за хворими та вищої медсестринської освіти

Схвалено на засіданні кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти (протокол № 17 від “30” травня 2023 року)

Завідувач кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
д.мед.н., професор Ігор ПЛЕШ

Схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії з терапевтичних, педіатричних та сестринських дисциплін (протокол № 10 від “15” червня 2023 року)

Голова предметної (циклової) комісії
з терапевтичних, педіатричних та сестринських дисциплін
к.мед.н. Алла ПЕРИЖНЯК

Чернівці – 2023

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	догляду за хворими та вищої медсестринської освіти
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Дроник Тетяна Олександрівна викладач фахового коледжу БДМУ dronyk.tetiana@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/doglyadu-za-hvorimi-ta-vishhoyi-medsestrinskoyi-osviti/
Веб-сайт кафедри	http://doglad.bsmu.edu.ua/
E-mail	vmo@bsmu.edu.ua
Адреса	м.Чернівці, вул. Руська, 87
Контактний телефон	+38 (0372) 58-55-57

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	26
Практичні заняття	40
Самостійна робота	24
Вид заключного контролю	модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Вивчення дисципліни “Ріст і розвиток людини” має важливе значення для майбутніх медичних сестер, які, працюючи самостійно, повинні вміти надавати кваліфіковану долікарську медичну допомогу, виконувати складні медичні маніпуляції з діагностичною і лікувальною метою, проводити лікувально-профілактичні заходи тощо.

Знання особливостей росту і розвитку людини дає змогу здійснювати індивідуальний підхід, як до здорової дитини, так і в разі захворювання, планувати оздоровчі лікувальні заходи, надавати кваліфіковану долікарську медичну допомогу, виконувати складні медичні маніпуляції з діагностичною і лікувальною метою.

Медична сестра, в межах своєї компетенції, надає медичні та медсестринські послуги, спрямовані на зміцнення здоров'я пацієнта, запобігання захворюванням, стабілізацію стану та одужання. Вона працює в тісному контакті з батьками та безпосередньо із самою дитиною з метою сприяння успішній діагностиці, задоволення його потреб, вирішення дійсних і супутніх проблем, пов'язаних із захворюванням, та ефективного лікування й реабілітації.

За навчальним планом “Ріст і розвиток людини” вивчають на першому (на основі повної загальної середньої освіти) році навчання.

Види навчальних занять згідно з навчальним планом:

лекції;

практичні заняття;

самостійна (індивідуальна) позааудиторна робота студентів.

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення фрагментів навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення особливостей організму дитини, який не залишається постійним упродовж усього дитячого віку, а має свої анатомо-фізіологічні особливості, постійно перебуває в процесі росту й розвитку, що має певні закономірності на кожному етапі, з притаманними йому морфологічними, фізіологічними, психологічними ознаками.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizaciyu-osvithogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-ocziyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyaciyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, добро- зичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролю) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті ви-вчення навчальної дисципліни
Анатомія людини	Медсестринство у внутрішній медицині
Основи психології та міжособове спілкування	Медсестринство в педіатрії
Основи філософських знань	Медсестринська етика та деонтологія
Основи медсестринства	Фармакологія та медична рецептура
Медична біологія	Медсестринство в хірургії
Фізіологія	Репродуктивне здоров'я та планування сім'ї
Медична хімія	Медсестринство в сімейній медицині

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Ріст і розвиток людини” є надання студентам достатнього обсягу знань про особливості розвитку та функціонування органів і систем людини в різних вікових періодах, вплив на них різних факторів (фізичних, хімічних, біологічних, екологічних), шкідливих звичок, харчування, особливості реактивності, імунітету та обміну речовин, звертають увагу на формування вікової психології.

Вивчення дисципліни здійснюється в такій послідовності:

1. вивчення психологічного розвитку людини в різні вікові періоди життя;
2. вивчення фізичного та статевого розвитку людини в різні вікові періоди життя;
3. вивчення онтогенезу будови і функцій організму людини;
4. вивчення особливостей розвитку і функціонування органів і систем у віковому аспекті;
5. встановити вплив різних факторів на ріст і розвиток людини;
6. вивчення обміну речовин і енергії;
7. вивчення харчування та його впливу на організм людини.

6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Ріст і розвиток людини” є практичне засвоєння матеріалу з таких розділів як:

- вплив різних факторів на ріст і розвиток ембріона і плода, дітей і дорослих різних вікових груп: фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, а також тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.
- анатоמו-фізіологічні, психічні характеристики; емоційний, соціальний, духовний розвиток жінок і чоловіків у репродуктивний період. Статеве життя;
- питання антенатальної охорони плода, планування сім'ї;
- валеологічні основи здоров'я;
- формування вищої нервової діяльності в різні періоди життя людини;
- основні умови психічного розвитку дитини раннього, дошкільного та шкільного віку. Психологічні особливості підлітків;
- сім'я та шлюб, їх роль у формуванні здорової людини
- періоди дитячого віку та їх характеристику;
- вікові анатоמו-фізіологічні особливості дитячого організму від періоду новонародженості до досягнення статевого дозрівання;

- своєрідність реактивності та імунітету у дітей;
- загальні принципи виховання дітей;
- показники соціального та емоційного розвитку людини;
- основні показники функціонального стану організму здорової людини;
- основи дієтетики здорових дітей з елементами технології виготовлення дитячої їжі;
- обмін речовин та енергії в різні періоди життя.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

1.1. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

7.1. інтегральна здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

7.2. загальні:

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

- СК 1. Здатність до застосування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.
- СК 2. Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта.
- СК 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.
- СК 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.
- СК 13. Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.
- СК 14. Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.
- СК 15. Здатність до здійснення профілактичних втручань, спрямованих на зменшення інфекційних захворювань серед дорослого та дитячого населення, зокрема вакцинацію згідно з календарем профілактичних щеплень та екстрену імунoproфілактику, включаючи її популяризацію.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

PH 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

PH 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта .

PH 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

PH 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

PH 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.

PH 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.

В результаті вивчення навчальної дисципліни “ *Ріст і розвиток людини*” студент повинен:

8.1. Знати:

- складові розвитку дитини;
- вікові анатомо-фізіологічні особливості життєво-важливих органів і систем організму дитини в різні вікові періоди;
- види вигодовування дітей першого року життя та їх роль в процесі фізичного та нервово-психічного розвитку;
- основи дієтетики здорових дітей з елементами технології виготовлення дитячої їжі.
- переваги природного вигодовування немовлят. Кількісний і якісний склад материнського молока.
- підгодовування (прикорм) і корекція харчування.
- потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.
- штучне вигодовування немовлят.
- класифікацію та характеристику молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят
- добову потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при різних видах вигодовування.
- принципи медичної етики та деонтології;
- чинні накази МОЗ України, які регламентують діяльність лікувально-профілактичних закладів та медсестер;
- правила техніки безпеки, охорони праці в галузі, професійної безпеки;
- заходи безпеки при роботі з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском, балонами з газом.

8.2. Вміти:

- визначати безумовні рефлекси новонародженого;
- виявляти збільшення щитовидної залози у людей різних вікових груп;
- взяти кров для біохімічного дослідження;
- перевірити гостроту зору дітям і дорослим різних вікових груп;
- провести бесіду про значення для здоров'я особистої гігієни;
- проводити визначення та оцінку фізичного розвитку дитини;
- проводити визначення та оцінку нервово-психічного розвитку дитини;
- проводити визначення та оцінку статевого розвитку дітей;
- складати та розраховувати раціон харчування дітей;
- складати плани заходів адаптації дитини в дошкільному дитячому закладі, школі;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці в галузі;
- дотримуватись протиепідемічного режиму, професійної безпеки в лікувально-профілактичних закладах.
- Розрахувати добовий об'єм їжі дитині, залежно від віку.
- Розрахувати необхідну кількість їжі на одне годування, залежно від віку немовляти.
- Складати одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на природному, штучному чи змішаному вигодовуванні.

8.3. Демонструвати:

- визначати безумовні рефлекси новонародженого;
- прикладати дитину до грудей матері;
- методики антропометричних досліджень;
- проводити визначення та оцінку фізичного розвитку дитини;
- проводити визначення та оцінку нервово-психічного розвитку дитини;
- проводити визначення та оцінку статевого розвитку дітей
- виявляти збільшення щитовидної залози у людей різних вікових груп
- взяття крові для загального та біохімічного дослідження;
- перевіряти гостроту зору дітям;
- складати та розраховувати раціон харчування дітей;
- готувати суміші для штучного вигодовування дітей першого року;
- розрахувати добовий об'єм їжі дитині, залежно від віку;
- розрахувати необхідну кількість їжі на одне годування, залежно від віку немовляти;
- складати одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на природному, штучному чи змішаному вигодовуванні.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма	Кількість годин, у тому числі			Рік навчання, семестр	Вид контролю	
	Всього годин/кредити	Аудиторних				СРС
		Лекції	Практичні заняття			
	90/3	26	40	24		
МОДУЛЬ 1 Змістових модулів 3	90/3	26	40	24	1-й II Підсумковий модульний контроль	

Дисципліна «Ріст і розвиток людини» містить 3 змістові модулі.

Змістовий модуль 1. Особливості розвитку людини.

Змістовий модуль 2. Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті.

Змістовий модуль 3. Особливості обміну речовин та харчування людини.

9.1. Конкретні цілі вивчення змістового модуля 1:

- питання антенатальної охорони плода, планування сім'ї;
- валеологічні основи здоров'я;
- вікові анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму від періоду новонародженості до досягнення статевого дозрівання;
- оцінити нервово-психічний розвиток дитини;
- скласти план організації режиму ігор, прогулянок, основних виховних заходів;
- оцінити фізичний розвиток дитини;
- оцінити статевий розвиток дитини;
- загальні принципи виховання дітей.

Конкретні цілі вивчення змістового модуля 2:

- Критерії оцінки стану новонародженої дитини.
- Ознаки доношеної дитини.
- Ознаки недоношеної дитини.
- Перехідні стани періоду новонародженості.
- Особливості росту та розвитку дітей від 1 міс. до 6 міс.
- Особливості розвитку дітей від 6 міс. до 1 року.
- Ранній дитячий період. Особливості росту та розвитку.
- Дошкільний період. Особливості росту та розвитку.
- Період молодшого шкільного віку. Особливості росту та розвитку.
- Період старшого шкільного віку. Особливості росту та розвитку.
- Підлітковий період. Особливості росту та розвитку.

Конкретні цілі вивчення змістового модуля 3:

- Обмін речовин та енергії в різні періоди життя
- Основи дієтики здорових дітей з елементами технології виготовлення дитячої їжі.
- Розрахувати добовий об'єм їжі дитині, залежно від віку.
- Розрахувати необхідну кількість їжі на одне годування, залежно від віку немовляти.
- Складати одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на природному вигодовуванні.
- Оцінювати добовий раціон харчування дитини та провести його корекцію (при потребі). Переваги природного вигодовування немовлят. Кількісний і якісний склад материнського молока. Імунобіологічна роль материнського молока.
- Труднощі при годуванні груддю. Профілактика гіпогалакції і маститу.
- Режим і харчування жінки-годувальниці. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування.
- Правила і техніка вигодовування материнським молоком. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.
- Підгодовування (прикорм) і корекція харчування.
- Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.
- Штучне вигодовування немовлят. Конкретні цілі:
- Пояснювати визначення штучного вигодовування немовлят, класифікацію молочних сумішей.
- Збирати анамнез вигодовування дитини грудного віку та оцінювати його.
- Розрахувати добовий об'єм їжі дитині, що знаходиться на штучному вигодовуванні залежно від віку.
- Складати одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на штучному вигодовуванні.
- Проводити корекцію харчування дитині, що знаходиться на штучному вигодовуванні.
- Складати одноденне меню для дитини грудного віку, що знаходиться на змішаному вигодовуванні

- Визначення поняття штучного вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят
- Гарантійне коров'яче молоко
- Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності
- Добова потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні.
- Прикорм і корекція харчування при штучному вигодовуванні.

9.2. Тематична структура змістового модуля 1:

Тема 1. Валеологічні основи здоров'я. Хвора дитина.

Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину. Принципи організації і методи надання лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні. Поняття про здоров'я дітей, критерії його оцінки та групи здоров'я. Здоровий спосіб життя. Валеологічні основи здоров'я. Вплив зовнішнього середовища, виховання та режиму на розвиток дітей. Методи виховання дітей. Режим дня для дітей різного віку. Схема історії розвитку дитини. Етика і деонтологія в клінічній педіатрії. Планування сім'ї. Антенатальна профілактика захворювань. Навички спілкування і взаємовідносин в системі "лікар - дитина - батьки".

Тема 2. Фізичний розвиток, фактори, які впливають на фізичний розвиток. Методики антропометричних вимірювань.

Фізичний розвиток дітей різних вікових груп. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей. Фізичне виховання дітей раннього віку. Основні принципи та методи загартовування дітей.

Тема 3. Методи оцінки фізичного розвитку. Поняття про гармонійність розвитку.

Оцінка фізичного розвитку. Поняття про гармонійність, акселерацію, основні гіпотези і механізми акселерації.

Тема 4. Нервово-психічний розвиток дітей. Фактори, що впливають на нервово-психічний розвиток.

Нервово-психічний розвиток дітей.. Види іграшок, роль ігор у нервово-психічному розвитку дитини.

Тема 5. Методи оцінки нервово-психічного розвитку дітей.

Оцінка нервово-психічного розвитку в залежності від віку

Тема 6. Засоби фізичного, естетичного, інтелектуального виховання дітей

Тема 7. Статевий розвиток дітей. Методи оцінки. Фактори, які впливають на статевий розвиток.

Статевий розвиток дітей. Методика оцінки статевого розвитку хлопчиків і дівчаток. Статеве виховання.

Тематична структура змістового модуля 2:

Тема 8. Внутрішньоутробний період розвитку. Критичні періоди розвитку. Інтранатальний період. Критерії оцінки стану новонародженої дитини.

Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості. Стадії внутрішньоутробного розвитку. Тератогенні фактори і їх вплив в різні строки вагітності, критичні періоди. Інтранатальний період і його характеристика. Профілактика перинатальної захворюваності і смертності. Функціональна активність залоз внутрішньої секреції, особливості в різні періоди дитинства.

Тема 9. Період новонародженості. Ознаки доношеної та недоношеної дитини. Перехідні стани новонароджених.

Новонароджена дитина. Фізіологічні та межові стани в періоді новонародженості. Поняття про зрілість новонароджених. Ознаки недоношеності. Догляд за новонародженими.

Санітарно-гігієнічний режим відділень новонароджених.

Тема 10. Період грудного віку. Особливості росту та розвитку дітей від 1 міс. до 12 міс. Період грудного віку, особливості розвитку дитини в цей період. Основні показники оцінки функціонального стану. Поняття про вакцинацію.

Тема 11. Особливості розвитку та росту дітей в період раннього дитинства. Підготовка дитини до ДДУ.

Ранній дитячий період

. Основні особливості розвитку дитини в ці періоди. Режим дня. Фізичне виховання та елементи нервово-психічного виховання.

Тема 12. Особливості розвитку та росту в період дошкільного віку. Підготовка дитини до школи.

Дошкільний період. Основні особливості розвитку дитини в цей період. Режим дня. Фізичне виховання та елементи нервово-психічного виховання.

Тема 13. Особливості розвитку та росту в період молодшого шкільного віку.

Період шкільного віку. Основні особливості розвитку дитини.

Тема 14. Особливості розвитку та росту в період старшого шкільного та підліткового віку.

Підлітковий період. Типи вищої нервової діяльності і фазові стани у дітей та їх значення для виховання.

Тематична структура змістового модуля 3:

Тема 15. Розвиток імунітету у дітей. Специфічні та неспецифічні фактори захисту. Імунограма. Особливості терморегуляції у дітей. Водно-сольовий обмін у дітей.

Специфічні та неспецифічні фактори захисту. Імунограма. Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин. Вікові особливості водного і мінерального обмінів та кислотно-лужного стану організму дітей. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенеза і терморегуляції у дитячому віці. Семіотика гіпо- та гіпертермії у дітей різного віку.

Тема 16. Особливості білкового, вуглеводного та ліпідного обмінів у дитячому віці. Дієтотерапія при порушеннях білкового, вуглеводного обмінів.

Тема 17. Природне вигодовування, переваги грудного вигодовування. Раннє прикладання дитини до грудей. Режим матері-годувальниці. Профілактика гіпогалактії. Способи розрахунку об'єму їжі для немовлят.

Природне вигодовування немовлят. Переваги природного вигодовування немовлят. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері. Кількісний і якісний склад жіночого молока. Імунобіологічна роль материнського молока. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування. Правила і техніка вигодовування грудним молоком. Прикорм і корекція харчування. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях. Режим і харчування жінки-годувальниці. Утруднення при годуванні груддю. Форми і ступені гіпогалактії (первинна, вторинна, рання і пізня). Профілактика гіпогалактії і маститу.

Тема 18. Поняття про корекцію харчування. Прикорм. Термін призначення та якісний склад.

Прикорм і корекція харчування. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні

Тема 19. Змішане вигодовування. Правила введення докорму. Класифікація молочних сумішей. Штучне вигодовування дітей до 1 року.

Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для докорму. Схема змішаного вигодовування дітей першого року життя.

Контроль засвоєння змістового модуля 3 «Особливості обміну речовин та харчування людини» (контроль теоретичних знань та практичних навиків).

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку людини.						
Тема 1. Валеологічні основи здоров'я. Хвора дитина.			2			2
Тема 2. Фізичний розвиток, фактори, які впливають на фізичний розвиток. Методики антропометричних вимірювань.		2	2			2
Тема 3. Методи оцінки фізичного розвитку. Поняття про гармонійність розвитку.		2				2
Тема 4. Нервово-психічний розвиток дітей. Фактори, що впливають на нервово-психічний розвиток.		4	2			2
Тема 5. Методи оцінки нервово-психічного розвитку дітей.		2				2
Тема 6. Засоби фізичного, естетичного, інтелектуального виховання дітей.		2	2			
Тема 7. Статевий розвиток дітей. Методи оцінки. Фактори, які впливають на статевий розвиток.		2	2			
Разом за змістовим модулем 1	34	14	10			10
Змістовий модуль 2. Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті.						
Тема 1. Внутрішньоутробний період розвитку. Критичні періоди розвитку. Інтранатальний період. Критерії оцінки стану новонародженої дитини.		2	2			2
Тема 2. Період новонародженості. Ознаки доношеної та недоношеної дитини. Перехідні стани новонароджених.		2	2			2
Тема 3. Період грудного віку. Особливості росту та розвитку дітей від 1 міс. до 12 міс.		2	2			
Тема 4. Особливості розвитку та росту дітей в період раннього дитинства. Підготовка дитини до ДДУ.			2			
Тема 5. Особливості розвитку та росту в період дошкільного віку. Підготовка дитини до школи.		2	2			2
Тема 6. Особливості розвитку		2	2			2

та росту в період молодшого шкільного віку.						
Тема 7. Особливості розвитку та росту в період старшого шкільного та підліткового віку.			2			
Разом за змістовим модулем 2	32	10	14			8
Змістовий модуль 3. Особливості обміну речовин та харчування людини.						
Тема 1. Розвиток імунітету у дітей. Специфічні та неспецифічні фактори захисту. Імунограма. Особливості терморегуляції у дітей. Водно-сольовий обмін у дітей.		2	2			
Тема 2. Особливості вуглеводного, білкового, жирового обмінів у дітей. Дієтотерапія при порушеннях білкового, вуглеводного обмінів..		2	2			2
Тема 3. Природне вигодовування, переваги грудного вигодовування. Раннє прикладання дитини до грудей. Режим матері-годувальниці. Профілактика гіпогалактії. Способи розрахунку об'єму їжі для немовлят.		2	2			
Тема 4. Поняття про корекцію харчування. Прикорм. Термін призначення та якісний склад.			2			2
Тема 5. Змішане вигодовування. Правила введення докорму. Класифікація молочних сумішей. Штучне вигодовування дітей до 1 року.			2			2
Разом за змістовим модулем 3	22	6	10			6
Модульний контроль	2					
Усього годин	90	26	40			24

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№	ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ Весняний семестр	К-сть год
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку людини		
1	Періоди дитячого віку. Валеологічні основи здоров'я.	2
2	Фізичний розвиток дитини, його особливості. Оцінка фізичного розвитку.	2
3	Нервово-психічний розвиток дитини, його особливості. Оцінка нервово-психічного розвитку.	2
4	Статевий розвиток дитини та методи його оцінки.	2
5	Засоби фізичного, інтелектуального та емоційного виховання дітей.	2
	Усього	10
Змістовий модуль 2. Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті		
6	Внутрішньоутробний період розвитку. Критичні періоди розвитку. Інтранатальний період. Критерії оцінки стану новонародженої дитини.	2
7	Період новонародженості. Ознаки доношеної та недоношеної дитини. Перехідні	2

	стани новонароджених.	
8	Період грудного віку. Особливості росту та розвитку дітей від 1 міс. до 12 міс.	2
9	Особливості розвитку та росту дітей в період раннього дитинства, підготовка дитини до ДДУ та дошкільного віку підготовка дитини до школи	2
10	Особливості розвитку та росту в період молодшого та старшого шкільного шкільного віку, підлітковий період.	2
	Усього	10
Змістовий модуль 3. Особливості обміну речовин та харчування людини		
11	Розвиток імунітету у дітей. Специфічні та неспецифічні фактори захисту. Імунограма. Особливості терморегуляції у дітей. Водно-сольовий обмін у дітей.	2
12	Особливості вуглеводного, білкового, жирового обмінів у дітей. Дієтотерапія при порушенні обмінів.	2
13	Особливості вигодовування дітей до року. Принципи природного, змішаного та штучного вигодовування.	2
	Усього	6
	Разом	26

Теми семінарських занять – програмою не передбачено

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ п/п	ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ Весняний семестр	К-сть годин
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку людини		
1.	Валеологічні основи здоров'я. Хвора дитина.	2
2.	Фізичний розвиток, фактори, які впливають на фізичний розвиток. Методи антропометричних вимірювань.	2
3.	Методи оцінки фізичного розвитку. Поняття про гармонійність розвитку.	2
4.	Нервово-психічний розвиток дітей. Фактори, що впливають на н/п розвиток.	2
5.	Методи оцінки нервово-психічного розвитку дітей.	2
6.	Засоби фізичного, естетичного, інтелектуального виховання дітей.	2
7.	Статевий розвиток дітей. Методи оцінки. Фактори, які впливають на статевий розвиток.	2
Змістовий модуль 2. Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті		
8.	Внутрішньоутробний період розвитку. Критичні періоди розвитку. Інтранатальний період. Критерії оцінки стану новонародженої дитини.	2
9.	Період новонародженості. Ознаки доношеної та недоношеної дитини. Перехідні стани новонароджених.	2
10.	Період грудного віку. Особливості росту та розвитку дітей від 1 міс. до 12 міс.	2
11.	Особливості розвитку та росту дітей в період раннього дитинства. Підготовка дитини до ДДУ.	2
12.	Особливості розвитку та росту в період дошкільного віку. Підготовка дитини до школи.	2
13.	Особливості розвитку та росту в період молодшого шкільного віку.	2
14.	Особливості розвитку та росту в період старшого шкільного та підліткового віку.	2
Змістовий модуль 3. Особливості обміну речовин та харчування людини		
15.	Розвиток імунітету у дітей. Специфічні та неспецифічні фактори захисту. Імунограма. Особливості терморегуляції у дітей. Водно-сольовий обмін у дітей.	2
16.	Особливості вуглеводного, білкового, жирового обмінів у дітей. Дієтотерапія при порушеннях білкового, вуглеводного обмінів.	2
17.	Природне вигодовування, переваги грудного вигодовування. Раннє прикладання дитини до грудей. Режим матері-годувальниці. Профілактика гіпогалактії. Способи розрахунку об'єму їжі для немовлят.	2
18.	Поняття про корекцію харчування. Прикорм. Термін призначення та якісний	2

	склад.	
19.	Змішане вигодовування. Правила введення докорму. Класифікація молочних сумішей. Штучне вигодовування дітей до 1 року.	2
20.	Модульний контроль	2
	Усього	40

Теми лабораторних занять – програмою не передбачено

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ Весняний семестр	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Особливості розвитку людини		
1	Морфо-функціональні особливості основних аналізаторів (зорового, слухового, вестибулярного), їх розвиток у різні періоди життя людини	2
2	Формування вищої нервової діяльності в різні періоди життя людини (розвиток умовних рефлексів, вищих психічних реакцій, пам'яті, уваги)	2
3	Основні умови психічного розвитку дитини раннього, дошкільного та шкільного віку. Психологічні особливості підлітків	2
4	Психологія дорослої людини в різні періоди життя. Психологія людей літнього і старечого віку. Сім'я та шлюб, їх роль у формуванні здорової людини	2
5	Анатомо-фізіологічні, психічні характеристики; емоційний, соціальний, духовний розвиток жінок і чоловіків у репродуктивний період. Статеве життя	2
Змістовий модуль 2. Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті		
6	Вплив різних факторів на ріст і розвиток ембріона і плода, дітей і дорослих різних вікових груп: фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, а також тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.	2
7	Значення гігієнічних факторів у розвитку людини, а саме: повітряного середовища, сонячного випромінювання, чинників мікроклімату, ґрунту, води, вібрації, шуму, електромагнітних полів. Роль особистої гігієни	2
8	Вікові особливості системи кровообігу та кровотворення (морфо-функціональні, фізіологічні, особливості провідної системи, механізмів регуляції. Фізико-хімічні, транспортувальні, захисні особливості зсідання крові)	2
9	Особливості органів дихання у віковому аспекті: газообмін, зміни показників зовнішнього і внутрішнього дихання, структурні і функціональні зміни, регуляція дихання	2
Змістовий модуль 3. Особливості обміну речовин та харчування людини		
10	Особливості системи травлення в людей різних вікових періодів: порожнинного, мембранного, пристінкового травлення, асиміляція харчових інгредієнтів, мікрофлора товстої кишки	2
11	Роль харчування в різні вікові періоди життя	2
12	Обмін речовин і енергії, терморегуляція в різні періоди життя людини. Механізми регуляції обміну речовин і терморегуляції	2
	Усього	24

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Перелік тем для реферативних повідомлень:

1. Особливості обміну речовин у дітей.
2. Сім'я та шлюб, їх роль у формуванні здорової людини
3. Емоційний, соціальний, духовний розвиток жінок і чоловіків у репродуктивний період.
4. Значення гігієнічних факторів у розвитку людини.
5. Вікові особливості системи кровообігу.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Сім'я та шлюб, їх роль у формуванні здорової людини.
2. Анатомо-фізіологічні, психічні характеристики; емоційний, соціальний, духовний розвиток жінок і чоловіків у репродуктивний період.
3. Вплив різних факторів на ріст і розвиток ембріона і плода, дітей і дорослих різних вікових груп: фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, а також тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.
4. Психологія дорослої людини в різні періоди життя. Психологія людей літнього і старечого віку.
5. Вікові особливості системи кровотворення (фізико-хімічні, транспортувальні, захисні особливості зсідання крові).
6. Фізичне виховання дітей.
7. Методика антропометричних вимірювань.
8. Оцінка фізичного розвитку.
9. Фактори, які впливають на фізичний розвиток дитини.
10. Показники нервово-психічного розвитку дитини від народження до 6 міс.
11. Показники нервово-психічного розвитку дитини від 6 міс до 12 міс.
12. Показники нервово-психічного розвитку дитини від 1 року до 3 років.
13. Фактори, що впливають на нервово-психічний розвиток.
14. Інтелектуальне та емоційне виховання дітей.
15. Методика оцінки нервово-психічного розвитку.
16. Статевий розвиток. Методи оцінки статевого розвитку.
17. Фактори, що впливають на статевий розвиток.
18. Поняття про стигми дизембріогенезу
19. Критерії оцінки стану новонародженої дитини.
20. Ознаки доношеної дитини.
21. Ознаки недоношеної дитини.
22. Перехідні стани періоду новонародженості.
23. Особливості росту та розвитку дітей від 1 міс. до 6 міс.
24. Особливості розвитку дітей від 6 міс. до 1 року.
25. Ранній дитячий період. Особливості росту та розвитку.
26. Дошкільний період. Особливості росту та розвитку.
27. Період молодшого шкільного віку. Особливості росту та розвитку.
28. Період старшого шкільного віку. Особливості росту та розвитку.
29. Підлітковий період. Особливості росту та розвитку.
30. Розвиток імунітету у дітей. Специфічні та неспецифічні фактори захисту. Імунограма.
31. Особливості терморегуляції у дітей.
32. Особливості водно-сольового обміну у дітей.
33. Особливості вуглеводного обміну. Дієтотерапія при порушеннях обміну.
34. Особливості білкового обміну. Дієтотерапія при порушеннях обміну.
35. Особливості жирового обміну у дітей. Дієтотерапія при порушеннях обміну.
36. Принципи природного вигодовування.
37. Склад грудного молока.
38. Режим та дієта матері-годувальниці.
39. Переваги природнього вигодовування.
40. Класифікація неадаптованих молочних сумішей, які застосовуються для докорму.
41. Характеристика змішаного вигодовування, поняття про докорм.
42. Характеристика штучного вигодовування, правила введення докорму.
43. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при змішаному вигодовуванні.

44. Класифікація та характеристика адаптованих молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят.
45. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності.
46. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні.
47. Поняття про "вільне вигодовування", його форми і показання для призначення.
48. Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей старше одного року.
49. Технологія приготування страв для вигодовування та харчування дітей різного віку.
50. Роль харчування в різні вікові періоди життя

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначити безумовні рефлекси новонародженого.
2. Виявити затримку статевого розвитку у підлітків.
3. Провести облік випитої, виведеної та введеної рідини.
4. Перевірити гостроту зору дітям і дорослим.
5. Перевірити слух людям різного віку.
6. Виявити зміни з боку хребта у дітей і дорослих.
7. Складати схеми загартовування дітей.
8. Проводити масаж і гімнастику дітям різного віку.
9. Провести бесіду про шкідливу дію тютюнокуріння, наркотиків, алкоголю.
10. Провести бесіду вагітним жінкам про режим дня та харчування.
11. Провести бесіду про значення для здоров'я особистої гігієни.
12. Провести туалет шкіри і слизових оболонок хворим різного віку.
13. Складати та розраховувати раціон харчування дітей.
14. Нагодувати хворих дітей і дорослих різних вікових періодів.
15. Уміти заповнити медичну документацію.
16. Організувати прогулянку хворим різного віку.
17. Розраховувати біологічні ритми людини.
18. Оцінити психічний розвиток дитини і дорослої людини.
19. Провести одягання хворих різного віку.
20. Оцінити розвиток другої сигнальної системи у дітей грудного віку.
21. Провести бесіду з хворими різного віку про організацію харчування при цукровому діабеті.
22. Вказати особливості лейкоцитарної формули новонародженого, дитини віком 5 років, 8 років.
23. Оцінити обмін речовин та енергії в різні періоди життя.
24. Знати правила оцінювання нервово-психічного розвитку дитини.
25. Провести облік випитої, виведеної та введеної рідини.
26. Проводити антропометрію дітей і дорослих, робити інтерпретацію одержаних результатів, оцінювати фізичний розвиток за отриманими даними.
27. Провести бесіду з профілактики порушень зору в людей.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Оцінювання поточної навчальної діяльності, модульного контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол № 9).

При оцінюванні знань студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: стандартизований за методикою виконання контроль практичних навичок,

тестування (усне, письмове), структуровані письмові роботи, робота із стандартною медичною документацією.

Форми контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок (стандартизованих за методикою виконання).

Контроль виконання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Контроль засвоєння практичних навичок здійснюється як під час поточного контролю, так і при підсумковому контролі.

Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення 3 змістових модулів (підсумковий модульний контроль).

Методи контролю

Теоретичних знань:

- тестування письмове та комп'ютерне,
- індивідуальне опитування, співбесіда,
- структуровані за змістом письмові роботи.

Практичних навичок та умінь:

- контроль виконання стандартизованих за методикою проведення практичних навичок, передбачених планом практичної підготовки студента з дисципліни контроль заповнення стандартної медичної документації, передбаченої планом практичної підготовки.

По завершенню вивчення дисципліни «Ріст і розвиток людини» на останньому занятті проводиться контроль знань та практичної підготовки студентів. Форма підсумкового контролю успішності навчання проводиться як підсумковий модульний контроль.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали всі аудиторні (практичні) навчальні заняття, передбачені календарним планом (або своєчасно їх відпрацювали) і набрали за поточну начальну діяльність кількість балів, не меншу за мінімальну.

Підсумковий модульний контроль передбачає перевірку теоретичних знань студента, демонстрацію виконання ним практичних навичок та вирішення ситуаційних завдань з моделювання дій середнього медичного персоналу в конкретних клінічних ситуаціях.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час підсумкового контролю, складає 120. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент за сумою всіх етапів його проведення набрав не менше 72,2 балів.

Підсумковий контроль теоретичних знань, набутих практичних навичок та вмінь проводять в три етапи.

I етап – тестовий комп'ютерний контроль рівня теоретичної підготовки студентів. Кожному студенту пропонуються 30 тестів, які оцінюються в 1 бал за кожний тест.

II етап - перевірка рівня засвоєння 2 практичних навичок.

III етап – розв'язування 2 ситуаційних задач.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час модульного контролю складає 80, причому максимальна кількість балів за демонстрацію виконання практичної навички складає 30 балів (практичні навички виконано методично вірно - 30 балів, виконано з недоліком, виправленим студентом самостійно - 25 балів, виправлено студентом після зауваження викладача - 20 балів, не виконано - 0 балів), за вирішення ситуаційних задач - 20 (10 балів за кожен задачу), за відповідь на питання тест-контролю - 30 балів. Модульний контроль зараховується студентові, якщо за результатами тестування він

набрав не менше 20 балів, вирішив не менше 1 ситуаційної задачі (10 балів) та за виконання практичної навички отримав не менше 20 балів.

Мінімальна сумарна оцінка за підсумковий модульний контроль - 50 балів.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка з дисципліни визначається відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол № 9).

Вивчення дисципліни «Ріст і розвиток людини» здійснюється упродовж одного семестру (на першому курсі) і включає 1 модульний контроль.

Оцінка за модульний контроль з дисципліни «Ріст і розвиток людини» виставляється лише студентам, яким зараховані змістові модулі з вивчення даного модуля.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні практичних навичок відповідно до переліку, визначеного програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів (60%) за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей під час кожного з практичних занять та під час самостійної роботи. Для контролю застосовують наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: контроль виконання практичних навичок, розв'язування ситуаційних задач, тест- контроль теоретичної підготовки.

Поточне оцінювання студентів по відповідних темах проводять за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

Оцінку "*відмінно*" виставляють у випадку, коли студент знає програму в повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності;

Оцінку "*добре*" виставляють за умови, коли студент знає всю програму і добре розуміє її, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках;

Оцінку "*задовільно*" виставляють студентові на основі його знань всього об'єму програми з предмету та задовільному рівні розуміння його. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінку "*незадовільно*" виставляють у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам "задовільної оцінки".

Зважаючи на кількість практичних занять перерахунок оцінок у багатобальну шкалу здійснюється наступним чином:

Зважаючи на кількість практичних занять 19 та не враховуючи підсумкове (модульний контроль 2 год) перерахунок оцінок у багатобальну шкалу здійснюється наступним чином: оцінка "відмінно" – 6,2 бали, оцінка "добре" – 5 балів, оцінка "задовільно" – 3,8 бали, оцінка "незадовільно" - 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність, дорівнює 120 балам. Вона вираховується шляхом складання кількості балів, що

відповідають оцінці "відмінно" на кожному практичному занятті, крім останнього підсумкового (6,2x19 = 117,8) з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу – 2,2 балів: 117,8+2,2=120.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці "3" на кожному занятті: 3,8 x 19 = 72,2.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення усіх змістових модулів.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які виконали програму дисципліни та отримали за поточну діяльність не менше 72,2 балів.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи: кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 2,2 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Розподіл балів, які присвоюються студентам

Номер модуля кількість навчальних годин кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Бали за виконання індивідуального завдання як ви-ду СРС	Мінімальна кількість балів за поточну успішність
			Традиційні оцінки						
			"5"	"4"	"3"	"2"			
Модуль 90/3	3	19 та 1 підсумкове	6,2	5	3,8	0	2,2	72,2	

Максимальна кількість балів модульного підсумкового контролю дорівнює 80, модуль вважається зарахованим у випадку, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Кількість балів з дисципліни, яку набрав студент на всіх практичних та підсумковому занятті конвертується у шкалу ECTS.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижче наведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 70 до 80 балів	«5»
Від 60 до 69 балів	«4»
Від 50 до 59 балів	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

Студенти, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«А»	Найкращі 10 % студентів
«В»	Наступні 25 % студентів
«С»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«E»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «E» проводиться деканатом фахового коледжу для студентів, які навчаються за однією спеціальністю і **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але які не отримали оцінку «зараховано». Ця категорія студентів має право на перескладання заліку.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення дисципліни.

Студенти, які набрали кількість балів з дисципліни, що відповідає оцінці «не зараховано» (за рейтингом деканату оцінки «FX», «F»), не вносяться до переліку студентів, що ранжуються в деканатах, навіть після перескладання заліку з дисципліни і отримання оцінки «зараховано». Такі студенти після перескладання автоматично в рейтингах деканатів отримують оцінку «E».

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Ріст та розвиток людини. Практикум / під ред. Луньової І.В Київ, 2023
2. Ріст і розвиток людини: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; за ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — 2-е вид., випр. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2013. 400с.
3. Медсестринство в педіатрії: підручник / В.С. Тарасюк, Г.Г. Титаренко, І.В. Паламар та ін. — 2-е видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2021. 336с.
4. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В.Пацера та ін.; за ред.проф. О.Г.Іванька. Львів: Марченко Т.В., 2021. 420 с.
5. Основи догляду за дітьми. Техніка лікувальних процедур і маніпуляцій: навчальний посібник (ВНЗ III—IV р. а.) / О.В. Тяжка, А.М. Антошкіна, М.М. Васюкова та ін.; за ред. О.В. Тяжкої. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2013. 152с.

19.2. Допоміжна

1. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник / С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко, Л.В. Беш та ін. — 8-е видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2021. 592с.

2. Фізіологія людини: підручник, вид-во 4-е. К.: 2021.488 с.
3. Невідкладні стани в педіатрії: навчальний посібник (ВНЗ I—II р. а.) / Р.І. Поцюрко, Л.С. Леськів, М.М. Монастирська та ін.; за ред. Р.І. Поцюрка. — 6-е вид., переробл. і допов. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2017. 200с.
4. Навчальний посібник з педіатрії: навчальний посібник (ВНЗ I—III р. а.) / Н.О. Курдюмова, Т.Г. Поліщук, О.А. Пашко та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2013. 208с.
5. Практикум з педіатрії в модулях: навч. посіб. / Н.О. Курдюмова, Т.Г. Поліщук. — К.: Медицина, 2011. — 160 с.

19.3. Інформаційні ресурси

1. <http://moodle.bsmu.edu.ua/> Дистанційне середовище "MOODLE" БДМУ. – Дисципліна "Ріст і розвиток людини". – Методичні вказівки. Конспекти. Ситуаційні задачі. Тести для самоконтролю. Аудіо- та відеоматеріали, мультимедійні презентації.
2. Реєстр медико-технологічних документів. [Електронний ресурс] – режим доступу <https://dec.gov.ua/mtd/home/>
- в. Галузеві стандарти та клінічні настанови. [Електронний ресурс] – режим доступу https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. *Оксана ЮРКІВ – к.мед.н., доцент кафедри догляду за хворими та ВМО*